

KOOSKÖLASTUSTABEL

Kooskõlastamise käigus esitatud märkused ja ettepanekud notari tasu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks kohtutele, Notarite Kojale, Eesti Pangaliidule, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Kinnisvara Hindajate Ühingule, Eesti Kinnisvaramaaklerite Kojale, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale, Eesti Advokatuurile, Eesti Pensionäride Ühenduste Liidule, Maksumaksjate Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Võlanõustajate Liidule, Õiguskantsleri Kantseleile ja Andmekaitse Inspektsioonile.

Tagasiside esitas kokku kuus asutust. Sisulise tagasiside esitasid Siseministeerium, Rahandusministeerium, Andmekaitse Inspektsioon ja Notarite Koda. Haridus- ja Teadusministeeriumil ning Eesti Kaubandus-Tööstuskojal märkuseid ei olnud. Kooskõlastustabel on seletuskirjale lisatud.

Esitatud sisulisi arvamusi ja ettepanekuid ning nende arvesse võtmist on kajastatud alltoodud kooskõlastustabelis.

Ettepaneku esitaja/märkuse sisu	Seisukoht/selgitus:
1. Rahandusministeerium	
1.1. Eelnõuga antakse notarile muuhulgas õigus väljastada perekonnasündmuse korduvaid tõendeid ja abieluvõimetõendit, sh mitmekeelse standardvormiga tõendeid ning rahvastikuregistri väljavõtteid koos mitmekeelse standardvormiga. Neid toiminguid käsitletakse eelnõu kohaselt kindla tasumääraga notariaaltoimingutena, mille eest tuleb tasuda notari tasu vastavalt notari tasu seadusele. Lisaks tuleb nimetatud toimingute eest tasuda ka 5	<u>Arvestatud</u> Eelnõust on välja jäetud notarile perekonnasündmuse korduvate tõendite ja abieluvõimetõendi, sh mitmekeelse standardvormiga tõendite ning rahvastikuregistri väljavõtete koos mitmekeelse standardvormiga väljastamise õiguse andmine.

<p>eurot riigilõivu. Sellisel kujul riigilõivu kehtestamine on vastuolus RLS-s sätestatud riigilõivu mõistega ning riigilõivu kui rahalise kohustuse alustega.</p> <p>Riigilõivu võtjaks saab riigilõivuseaduse (RLS) § 6 kohaselt olla üksnes riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus või valla- või linnasekretär. Notar on notariaadiseaduse (NotS) § 2 lõike 1 kohaselt küll avalik-õigusliku ameti kandja, kuid sama paragrahvi lõige 3 täpsustab, et ta ei ole riigiametnik ning et ta peab ametit enda nimel ja vastutusel. Seega ei vasta notar RLS-i §-s 6 sätestatud riigilõivu võtja mõistele, mistõttu on küsitav näha ette nimetatud notariaaltoimingute eest riigilõiv. Isegi kui hüpoteetiliselt käsitleda notarit riigilõivu võtjana RLS-i mõistes, siis ei ole riigilõivu võtjal RLS §-i 8 kohaselt lubatud võtta toimingut eest täiendavat tasu. Kui riigilõivule (5 eurot) lisandub täiendav notari tasu, siis sellega on RLS-i §-s 8 sätestatud keelunormi rikutud.</p> <p>Palume tungivalt loobuda notari tasu ja riigilõivu kumulatsioonist ning piirduda õiguselguse, õigussüsteemi seesmise kooskõla ning eelnõu eesmärkide saavutamise huvides üksnes notari tasuga.</p>	<p>18.09.2024 toimus Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja Notarite Koja kohtumine, kus kõnealust teemat arutati. Ühiselt leiti, et kuna rahvastikuregistri väljavõtete eest on registri kulude katmiseks vajalik igal juhul näha isikule ette ka riigilõiv ja eelnevalt vajavad lahendamist Rahandusministeeriumi välja toodud põhimõttelised küsimused, on otstarbekas jätta teema tervikuna käesolevast eelnõust välja.</p> <p>Notarite valmisolek hakata väljastama perekonnasündmuse korduvaid tõendeid ja abieluvõimetõendit, sh mitmekeelse standardvormiga tõendeid ning rahvastikuregistri väljavõtteid koos mitmekeelse standardvormiga on jätkuvalt olemas, kui riigilõivu võtmisega seonduv saab lahenduse.</p>
<p>1.2. Palume täiendada seletuskirja tabeliga, mis kajastab notarite tegelikke teenitavaid tasusid võrrelduna kohtunike vms võrreldava ametikoha keskmiste tasudega piirkondade lõikes.</p> <p>Kuivõrd selliseid andmeid ei ole seletuskirjas esitatud, jäävad seletuskirja selgitused, et tasud on väikesed, paljasõnaliseks. Samuti erinevad sissetulekud piirkonniti, seega ei ole võimalik kõikidele notaritele samaaegselt madalat sissetulekut omistada.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu seletuskirja lk 9 on toodud kohtunike 2021-2023. aasta palga võrdlus vähem teeninud notarite 2023. aasta kasumiga. Seletuskirja on täiendatud ja lisatud võrdluses kasutatud notarite andmete maakondlik jagunemine (lk 9).</p> <p>Näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> · 2023. aasta andmete näitel jäi 25 notari sissetulek alla esimese astme kohtuniku aastapalga. Nendest notaritest 5 oli

	<p>Harju-, 1 Hiiu-, 7 Ida-Viru-, 1 Jõgeva-, 1 Lääne-, 1 Lääne-Viru-, 2 Põlva-, 2 Pärnu-, 2 Rapla-, 1 Saare-, 1 Tartu- ja 1 Viljandimaal.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Harjumaa tööpiirkonnas, kus on ametisse nimetatud 43 notarit, jäi 2023. aasta näitel 15 notari sissetulek alla Riigikohtu liikme aastapalga, mis moodustab 38% Harjumaa tööpiirkonna notarite koguarvust.
<p>1.3. Palume korrigeerida eelnõu § 2 punkti 1 sõnastust, sest sellest ei saa aru, kas ülemmäär puudutab ametisoleku staaži või notari vanust.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 2 punkti 1 sõnastust on täiendatud. Notari ametisoleku vanuse ülemmäär on 70 aastat.</p>
<p>1.4. Palume seletuskirja mõjuanalüüsi täiendada, kuivõrd sellest ei selgu, kuidas mõjutab tasude tõstmise isikute käitumist notari poole erinevate toimingute tegemiseks pöördumisel.</p> <p>Näiteks kas ja kui palju võib pärimisasjades märkimisväärne notartasu tõus tekitada riski, et pärimisasjad jäetakse üldse vormistamata (nt jäävad „ripakile“ kontod, mille jääk ei ületa notaritasu suurust).</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõu seletuskirja mõjude alajaotuses on punktis 6.1. käsitletud notari tasude süsteemi ajakohastamise mõju füüsilisele isikule. Lk 53 on välja toodud ka muudatuse ebasoovitav mõju ja riski maandamise meetmed.</p> <p>Näiteks on põhjendatud juhtudel võimalik sotsiaalselt oluliste tehingute tegemisel rakendada notari tasu maksmisel pehmeid meetmeid: taotleda notari tasu maksmist osade kaupa või taotleda notari tasu maksmisest osalist või täielikku vabastamist. Meetme kohaldamise üle otsustab kohus ja notarit tasu maksab sellisel juhul Notarite Koda.</p>

2. Siseministerium	
Siseministerium esitas kõik märkused eelnõule seoses eelnõuga kavandatud notaritele antava ülesandega hakata väljastama perekonnasündmuse korduvaid tõendeid ja abieluvõimetõendit, sh mitmekeelse standardvormiga tõendeid ning rahvastikuregistri väljavõtteid koos mitmekeelse standardvormiga.	<u>Selgitus</u> Arvestades Rahandusministeriumi märkust, on teema tervikuna eelnõust välja jäetud (vt ka kooskõlastustabeli p 1.1. selgitust).
3. Andmekaitse Inspeksioon	
<p>3.1. Eelnõu § 2 punktiga 4 sätestatakse kaugtõestamise teel tehtud tõestamistoimingu salvestiste säilitamise tähtaeg. Muude notari dokumentide säilitamise tähtaegu ei ole seaduses reguleeritud. NotS-i § 16 lg 5 viitab dokumentide säilitamise tähtaegade ja korra osas justiitsministri 19. juuni 2009. a määrusele nr 23 „Notariaadimäärustik“ (<i>notariaadimäärustik</i>), mis omakorda viitab notariaadimäärustiku lisale 2, mille kohaselt on suur hulk dokumentitüüpe (mis ilmingimata sisaldavad isikuandmeid) alatise säilitustähtajaga. Märgime, et isikuandmete säilitustähtaeg peab olema sätestatud seaduses (mitte rakendusaktis) üheselt arusaadavalt ning seletuskirja tuleb lisada põhjendused selle pikkuse kohta (arvestades minimaalsuse põhimõtet ehk tagada tuleb andmete säilitamise aja piirdumine rangelt minimaalselt vajalikkuga).</p> <p>Isikuandmete kaitse üldmääruse (<i>IKÜM</i>) artikli 5 lõike 1 punkti e järgi ei tohi ükski isikuandmete hulk olla igavene. Isikuandmete säilitamiseks peab olema konkreetne põhjus ning kui andmete töötlemise eesmärk on saavutatud ja kui ei ole muid seadusest tulenevaid õigustusi, miks andmeid säilitada, siis tuleb andmed hävitada. See tähendab, et andmekogus sisalduvad isikuandmed on alati kindla säilitustähtajaga. Palume üle vaadata isikuandmeid sisalduvate notariaalsete dokumentide säilitamise tähtajad ning määrata tähtajad vastavalt isikuandmete kasutamise eesmärgile seaduse tasandil.</p>	<p><u>Selgitus</u> Esitatud märkus on asjakohane.</p> <p>Isikuandmeid sisaldavate notariaalsete dokumentide säilitamise tähtaegadega koos on aga vajalik analüüsida ka notarite ühise arhiivihoidla pidamisega seonduvat (sh ulatus ja säilitamise tähtajad). Probleem tervikuna on mahukas ning peame vajalikuks enne vastavate otsustustega edasi liikumist erinevate osapoolte kaasamist ja diskussiooni, mistõttu selle eelnõuga uusi notariaalsete dokumentide säilitamise tähtaegasid ei kehtestata.</p>
<p>3.2. Rakendusakti kavandiga täiendatakse notariaadimäärustiku paragrahvi 67 lõiget 1 pärast esimest lauset lausega „RIK tagab säilitamistähtaja möödumisel andmete kustutamise.“ Juhime tähelepanu, et selguse huvides peaks kasutama määrustiku tekstis asutuse täisnimetuse, kuna tavalisele lugejale ei pruugi olla arusaadav, et RIK on Registrate ja Infosüsteemide Keskus.</p>	<p><u>Selgitus</u> Muudatus on rakendusakti kavandist välja jäetud. Andmete kustutamise kord sätestatakse e-notari infosüsteemi põhimääruses.</p>

<p>3.3. Kehtiva pärimisseaduse (<i>PärS</i>) § 179 lõike 2² järgi vastab välisriigi päringutele ja saab vastavalt sama paragrahvi lõikele 5 päringutele vastamise eest tasu registripidaja. PärS-i § 176 lõike 2 järgi on pärimisregistri registripidajaks Notarite Koda. Samas tunnistatakse eelnõu § 3 punktiga 1 PärS-i § 176 lõige 2 kehtetuks, mistõttu ei ole pärast seadusemuudatuste jõustumist enam selge, kes vastab välisriigi päringutele ning kellele tuleb päringute vastamise eest tasuda.</p> <p>Samuti on pärimisregistri kehtiva põhimääruse (<i>põhimäärus</i>) § 3¹ lõikes 2 ja §-s 3³ nimetatud pärimisregistri pidajat, seega selgusetuks jääb ka see, kellele vastutav töötaja edaspidi juhiseid ja korraldusi annab ning kelle ülesanded on loetletud §-s 3³.</p>	<p><u>Arvestatud</u> PärS-is on läbivalt asendatud sõna „registripidaja“ sõnadega „vastutav töötaja“.</p> <p>Rakendusakti kavandit on täiendatud ning lisatud vastutava ja volitatud töötaja ülesanded.</p>
<p>3.4. Põhimääruse § 1 lõike 1 järgi peetakse pärimisregistrit notari tegevust puudutavate teatud toimingute üle arvestuse pidamiseks, andmete säilitamiseks ning avalikustamiseks. Märgime, et arvestuse pidamine, andmete säilitamine ja avalikustamine ei ole eesmärgid iseenesest, vaid avaliku teabe seadusest (<i>AvTS</i>) tulenevalt asutatakse ja kasutatakse andmekogu õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmiseks, mistõttu vajab andmekogu eesmärk täiendamist. Sealjuures tuleb silmas pidada seda, et põhimääruses toodud eesmärk ei oleks laiem kui on seaduses toodud volitusnormis.</p> <p>Põhimääruse §-st 20 nähtub, et pärimisregistri andmeid kasutatakse ka statistika tegemiseks, kuid eesmärgist ei nähtu, et andmekogu andmeid kasutatakse ka statistika tegemiseks, mis tähendab, et määrusega laiendatakse seaduses toodud eesmärki.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu on vastavalt täiendatud. Pärimisregistri ühe eesmärgina on sätestatud ka statistika tegemine.</p>
<p>3.5. Põhimääruse § 1 lõike 2 järgi peetakse pärimisregistrit elektroonilise andmekoguna. Tegemist on sisutu sättega. AvTS-i § 43¹ sätestab, et andmekogu on infosüsteem, infosüsteem on aga defineeritud küberturvalisuse seaduses ning selle järgi kujutabki infosüsteem endast elektroonilist (digitaalset) andmetöötlust.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Rakendusakti kavandi § 2 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks põhimääruse § 1 lõige 2.</p>
<p>3.6. Põhimääruse § 3 lõike 3 järgi arendab, hooldab ja majutab registrit Registrate ja Infosüsteemide Keskus (<i>RIK</i>). AvTS-i § 43⁴ lõike 2 järgi võib andmekogu vastutav töötaja andmete töötlemist ja andmekogu majutamist edasi volitada. Sellisel juhul on tegemist andmekogu volitatud töötlejaga, kes on sama paragrahvi lõike 3 järgi kohustatud täitma vastutava töötaja juhiseid ning tagama andmekogu turvalisuse. Seega on RIK puhul tegemist</p>	<p><u>Arvestatud</u> Rakendusakti kavandit on täiendatud ning määratletud vastutava töötaja, volitatud töötaja ja andmeandja ülesanded.</p>

<p>pärimisregistri volitatud töötlejaga, kes vastutab andmekogu majutamise eest. Põhimäärusest ei tule aga välja, milline on RIK roll andmekogu pidamisel. Lisaks, kuna plaanitavate muudatustega tunnistatakse kehtetuks säte, mis määrab andmekogu volitatud töötleja (notarid ja kohtud), siis jääb selgusetuks, kes üldse on andmekogu volitatud töötlejaks ning kes täidab põhimääruses loetletud volitatud töötleja ülesandeid. Seega põhimääruse sätted, mis puudutavad vastutavat ja volitatud töötlejat (eriti §-d 3–4), vajavad üle vaatamist ning nende sätete selget ja konkreetset sõnastamist, et oleks aru saada, kes millises rollis ja milliseid ülesandeid seoses andmekoguga on kohustatud täitma ning mille eest vastutab.</p>	
<p>4. Notarite Koda</p>	
<p>4.1. Seletuskirja järgi parandatakse eelnõuga tõestamiseseaduse (<i>TõS</i>) § 17 lõike 1 sõnastust, jättes välja tekstiosa „piisavalt seda keelt“. Säte on kehtivas sõnastuses siiski nii keeleliselt kui sisuliselt korrektne ja muudatus ei ole vajalik.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Kavandatud muudatus on eelnõust välja jäetud.</p>
<p>4.2. Palume tunnistada eelnõuga kehtetuks TõS-i § 9 lg 3 teine lause, mille kohaselt tuleb kaugtõestamise korral märkida notariaalakti ka videosilla vahendusel osalevate isikute asukoht. Koos selle muudatusega tuleb ette näha vastav notariaadimäärustiku §-s 11.</p> <p>TõS-i kaugtõestamise regulatsiooni lisamisel on seaduseelnõu seletuskirjas asukoha märkimise vajadust põhjendatud sellega, et notariaalaktis asukoha märkimine võib tulla kasuks tulevikus tõestamistoimingu tegemise üle tekkivate vaidluste lahendamisel ja tõendamisel. Kui kaugtõestamise regulatsioon loodi, siis lähtuti eeldusest, et eelkõige hakkavad teenust kasutama e-residendid ja välismaalased ning välismaal viibivad eestlased seoses pärimismenetlusega. 2019. aastal prognoositi eelnõu seletuskirjas, et „kaugtõestamiste arv võiks olla aastas ca 3700 ning eeldati, et suurema osa notarite kokkupuude kaugtõestamisega saab olema harv, ülejäänutel valdavalt regulaarne, kuid ilmselt mitte igapäevane“. Praktika on osutunud teistsuguseks, kaugtõestamine on enamike notarite jaoks igapäevane ning vastupidiselt arvatule kasutavad kaugtõestamist peamiselt tehinguosalised Eestis, kes eelistavad kaugtõestamise vormi notaribüroosse kohaletulekule.</p> <p>Praktikas ei ole teadaolevalt esinenud vaidlusi kaugtõestamisel tehinguosaliste asukoha üle, küll aga tehti 2023. aastal rohkem kui 45 000 kaugtõestamise toimingut ning kasv on jätkunud</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu on vastavalt muudetud. TõS-i paragrahv 9 lõike 3 teine lause ja notariaadimäärustiku § 11 lõige 2¹ (kohustus märkida kaugtõestamise tehinguosalise asukoht notariaalakti) tunnistatakse kehtetuks.</p> <p>Kaugtõestamine on enamike notarite jaoks saanud igapäevaseks tegevuseks. Seda kasutavad peamiselt Eestis viibivad tehinguosalised, kes eelistavad notaribüroosse kohaletuleku asemel kaugtõestamise vormi. 2023. aastal tehti kaugtõestamise teel juba 46 454 ametitoimingut ja kasv on jätkunud ka 2024. aastal.</p> <p>Arvestades, et kaugtõestamise toimingute arv on jõudsas kasvus ja praktikas ei ole teada vaidlusi</p>

<p>ka sellel aastal. Tehinguosalise asukoht kaugtõestamise ajal võib teoreetiliselt olla mõne notariaaltoimingu seaduslikkuse või osaleja tegeliku tahte väljaselgitamise kohta oluline asjaolu ning juhul kui see nii on, siis kajastab notar selle notariaalaktis. Praegusel ajal aga kajastatakse notariaalaktis tehinguosaliste asukoht valdavalt ainult seepärast, et see on TõS-i järgi kohustuslik, mitte et tehinguosalise asukoht oleks oluline asjaolu. Nii koormatakse ebavajaliku infoga notariaalakti, asukoha selgitamiseks ja selle notariaalaktis kajastamiseks kulutatakse asjatult kõigi osaliste aega.</p>	<p>kaugtõestamise tehingu asukoha üle, tuleb nõustuda, et tehinguosalise asukoha märkimine notariaalaktis ei peaks olema kohustuslik. Kui notari hinnangul on tehinguosalise asukoht kaugtõestamise ajal oluline asjaolu, kajastab ta seda notariaalaktis.</p>
---	--